

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ВІСНИК

Науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки

Випуск VI

УМАНЬ
2020

УДК 74.03 (063)
В 80

*Рекомендовано до друку вченою радою
Факультету дошкільної та спеціальної освіти
(протокол №10 від 16 квітня 2020 року)*

Головний редактор: Демченко І. І.

Редакційна колегія: Лемещук М. А., Білан В. А., Калиновська І. С.,
Чередник А. А.

Відповідальний за випуск: Чередник А. А.

В 80 **Вісник** Науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю: «Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика» (10-11 квітня 2020 р.) / [гол. ред. Демченко І.І.] – Умань: ВПЦ «Візаві», 2020 р. – Вип. VI. – 223 с.

УДК 74.03 (063)

© Уманський державний педагогічний
Університет імені Павла Тичини, 2019

ЗМІСТ

Розділ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ

1.	<i>Демченко І.І.</i>	Фундаменталізація професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи в умовах освітньої інклюзії	10
2.	<i>Кульбіда С. В.</i>	Про українську жестову мову	14
3.	<i>Супрун Д. М.</i> <i>Супрун М. О.</i>	Духовна та інклюзивна педагогіка в контексті взаємозбагачення	18
4.	<i>Абдуллаєв С. С.</i>	Научный эксперимент как метод выявления мотивации занятия физическим воспитанием студентов в современном этапе развития общества	21
5.	<i>Бегас Л. Д.</i> <i>Бровченко А.</i>	Основи психологічного та сенсорного розвитку дошкільників із мовленнєвими порушеннями	26
6.	<i>Бегас Л. Д.</i> <i>Куликова Л.</i>	Психофізіологічна готовність розумово відсталих школярів до навчання в школі	29
7.	<i>Бистранівська О. С.</i>	Зарубіжний досвід організації логопедичної допомоги	31
8.	<i>Добрянська Я.</i>	Допомога дітям з аутизмом в Україні та зарубіжних країнах	33
9.	<i>Іванова С. Л.</i>	Формування шанобливого ставлення до дорослих у дітей дошкільного віку засобами казкотерапії	35
10.	<i>Калиновська І. С.</i>	Психологічна готовність майбутніх практичних психологів до виконання професійних обов'язків	38
11.	<i>Колісник Л. В.</i> <i>Рибаконь О. А.</i>	Діагностика обдарованості з точки зору інклюзивного підходу	41
12.	<i>Котлова Л. О.</i> <i>Тичина І. М.</i>	Теоретичні основи інклюзивної освіти в сучасних умовах	45
13.	<i>Куцоланська А. М.</i>	Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти	46
14.	<i>Литвин Т. Ю.</i> <i>П'ясецька Н. А.</i>	Формування емоційного реагування у дошкільників з порушеннями у розвитку	49
15.	<i>Любченко І. І.</i> <i>Борійчук Я. В.</i>	Актуальні проблеми розвитку інклюзивної освіти в Україні	52
16.	<i>Панчук Є. С.</i>	Особливості прояву та засоби формування моральної самосвідомості розумово відсталих підлітків	54

17.	<i>Підлипняк І. Ю.</i>	Особливості логіко-математичного розвитку дітей з вадами мовлення	56
18.	<i>Русол Н. Ф.</i>	Формування інтелектуальних здібностей молодших школярів невід'ємний процес від творчого розвитку особистості у процесі гри	60
19.	<i>Рябошанка О. В.</i>	Застосування педагогічної спадщини В. Сухомлинського у роботі із дітьми з мовленнєвими порушеннями	62
20.	<i>Троян С. О.</i>	Можливості інформаційно-комунікаційних технологій у підтримці інклюзивного навчання	64
21.	<i>Щур Ю. Б.</i>	Сучасні тенденції та модернізація розвитку інклюзивної освіти в умовах ЗДО та ЗЗСО	68

Розділ II. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ТА КОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

1.	<i>Кобильченко В. В.</i> <i>Омельченко І. М.</i>	Теоретико-методологічна криза концептуальної бази спеціальної психології	71
2.	<i>Косович О. В.</i>	Соціально-педагогічні аспекти інклюзивного освітнього процесу	74
3.	<i>Арляпова Н. М.</i>	Дидактичні ігри, як засіб сенсорного виховання розумово-відсталих дошкільників	78
4.	<i>Бабій І. В.</i>	Ізотерапія у роботі гувернера-дефектолога	80
5.	<i>Білан В. А.</i>	Проблеми сімей, що виховують дітей з особливими освітніми потребами	82
6.	<i>Голуб Н. П.</i> <i>Семенчук І. Б.</i>	Використання прийомів мнемотехніки у мовленнєвому розвитку дітей старшого дошкільного віку	84
7.	<i>Гоцар Д. В.</i>	Особливості міжособистісних стосунків у сім'ях дітей з інтелектуальними порушеннями	87
8.	<i>Дука Т. М.</i>	Інклюзивна освіта – крок до забезпечення повної реалізації прав дітей з особливими потребами на якісну освіту	89
9.	<i>Калашник С. В.</i>	Кінезіологічне тейпування для дітей з порушенням опорно-рухового апарату (ОРА)	92

10.	<i>Кирилюк О. Г.</i>	Особливість казкотерапії як засобу корекції у роботі з дітьми з розладами аутистичного спектра (РАС)	94
11.	<i>Колісник Л. В.</i>	Технологія індивідуальної корекційної роботи з агресивними дітьми і підлітками	95
12.	<i>Колісник Л. В.</i> <i>Бондаренко К. Р.</i>	Вплив дельфінотерапії на розвиток та здоров'я сонячних дітей	100
13.	<i>Лісогурська Т. І.</i>	Формування політики раннього втручання, як комплексної система послуг	103
14.	<i>Мельникова О. М.</i>	Медіація як превентивний засіб вирішення конфліктних ситуацій в інклюзивному середовищі закладу освіти	106
15.	<i>Мельник В. Я.</i> <i>Чередник А. А.</i>	Формування соціально-побутових навичок у дітей з розумовою відсталістю	108
16.	<i>Нестройна О. О.</i> <i>Чередник А. А.</i>	Фізична реабілітація дітей з вадами розумового розвитку в умовах інклюзивного навчання	110
17.	<i>Семчук Б. І.</i>	Підготовка майбутніх вихователів дошкільної освіти в сучасному інформаційному суспільстві	113
18.	<i>Чередник А. А.</i>	Підготовки майбутніх учителів-реабілітологів до роботи в умовах інклюзивного навчання учнів з психофізичними порушеннями	116
19.	<i>Чернишова О. В.</i>	Моделювання як метод спільної навчальної діяльності вчителя і дітей з особливими освітніми потребами	118
20.	<i>Шевченко-Запаренко О. С.</i>	Духовна культура як складова сучасної системи виховання студентів університету	121

Розділ III. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД НАВЧАННЯ, ВИХОВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ІНТЕГРОВАНОМУ ТА ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

1.	<i>Іщенко Л. В.</i>	Педагогічні умови розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку з вадами мови	123
2.	<i>Бегас Л. Д.</i> <i>Головка А. Ю.</i>	Застосування ритмічної виразності із заїкуватими дітьми молодшого шкільного віку	125

3.	<i>Гинга С. І.</i>	Особливості процесу формування самостійності учнів початкових класів шкіл-інтернатів	127
4.	<i>Головіна І. В.</i>	Особливості проектної діяльності в роботі з молодшими школярами з особливими освітніми потребами	129
5.	<i>Карнаух Л. П.</i>	Особливості формування пізнавальних процесів і самооцінки дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку	132
6.	<i>Козлова В. А.</i>	Формування моральних стосунків молодших школярів в інклюзивному освітньому просторі	134
7.	<i>Колісник О. В. Лемещук М. А.</i>	Розвиваючі ігри в логопедичній роботі з дошкільниками із загальним недорозвитком мовлення	139
8.	<i>Кравчук Н. П.</i>	Психологічні аспекти виникнення та подолання бар'єрів спілкування	141
9.	<i>Лемещук М. А.</i>	Гра, як основий вид навчальної діяльності дітей з загальним недорозвиненням мовлення	144
10.	<i>Лук'яненко Д. О. Лемещук М. А.</i>	Особливості виховання дітей з порушеннями мовлення у сім'ї	147
11.	<i>Любченко І. І. Мудрак А. А. Шклярук С. М.</i>	Предмет і завдання корекційної педагогіки, та її зв'язок з іншими науками.	150
12.	<i>Малинович Л. М.</i>	Сучасні виклики щодо забезпечення ефективної профорієнтації осіб з порушеннями слуху	152
13.	<i>Музика Л. А.</i>	Профілактика порушень мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку	154
14.	<i>Цехмейстер Г. В. Лемещук М. А.</i>	Особливості ігрової діяльності дошкільників із загальним недорозвитком мовлення	156
15.	<i>Черненко Л.</i>	Роль дрібної моторики рук в розвитку дитини з особливими потребами	158
16.	<i>Черніченко Л. А.</i>	Особливості психологічної готовності у професійній підготовці фахівців	160
17.	<i>Чухнюк О. В.</i>	Сім'я та її вплив на формування особливості дітей дошкільного віку	163
18.	<i>Ясніцька М. В.</i>	Призначення лікувальної фізкультури в житті дітей з порушенням опорно-рухового апарату в умовах інклюзивно-ресурсного центру	164

**Розділ IV. ПЕРЕДОВИЙ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД
НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ
В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ
«НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ»**

1. *Малишевська І. А.* Гуманістичні засади професійної співпраці в умовах інклюзивної освіти 167
2. *Авраменко О. О.* Особливості виховного впливу на особистість дітей із синдромом раннього дитячого аутизму 169
3. *Бевзюк М. С.* Визначення педагогічних умов підготовки майбутніх вчителів початкової школи до взаємодії з батьками в умовах інклюзивного навчання 171
4. *Гончаренко А. М.*
Дятленко Н. М. Інклюзивні групи закладів дошкільної освіти очима вихователів 174
5. *Дудник Н. А.* Аспекти інклюзивної освіти в закладі дошкільної освіти 178
6. *Журавко Т. В.* Розвиток пізнавальної діяльності дітей із особливими освітніми потребами (дітей із затримкою психічного розвитку), засобами використання нетрадиційних технік малювання 182
7. *Каліневич М. А.* Роль асистента вчителя в педагогічному супроводі дитини з особливими освітніми потребами 184
8. *Куций В. В.* Наукові підходи багатовимірності поняття здоров'я 186
9. *Левицький В. Е.* Окремі аспекти виникнення зв'язку між темпераментом та шкільною адаптацією учнів молодшого шкільного віку 189
10. *Лінейко В. Ф.* Формування мовленевих компетентностей в учнів зі спеціальними потребами на уроках історії 192
11. *Мельник В. Я.* Використання інформаційно-комунікаційних технологій в роботі вчителя-логопеда 194
12. *Портницька Н. Ф.*
Загурська І. С.
Тичина І. М. Сприймання дітей з особливими освітніми потребами педагогічними працівниками: теоретичний огляд 197

13.	<i>Сендик В. Р.</i>	Фахова консультативна допомога батькам, які виховують дітей з інвалідністю в умовах Нової української школи	201
14.	<i>Смовженко Л. Г.</i>	Основні види контролю при навчанні іноземним мовам у ЗВО	203
15.	<i>Смолянко Ю. М.</i>	Підготовка майбутніх вихователів до роботи в інклюзивному середовищі закладу дошкільної освіти	209
16.	<i>Томчук С. С.</i>	Проблематика інклюзивної освіти в умовах опорного закладу	211
17.	<i>Трофайла Н. Д.</i>	Проблеми інклюзивної освіти в умовах сучасної школи	213
18.	<i>Хрипун Д. М. Антонова А. О.</i>	Формування усного мовлення у дітей з порушеннями слуху у процесі гри	215
19.	<i>Хрипун Д. М. Ляшенко О. Є.</i>	Розвиток мовлення у дітей із загальним недорозвитком мовлення за допомогою казкотерапії	217
20.	<i>Хрипун Д. М. Макарова Л. С.</i>	Використання мнемотехніки у корекційній роботі з дітьми з загальним недорозвитком мовлення	219
21.	<i>Хрипун Д. М. Чеботар О. В.</i>	Особливості корекції мовлення у дітей з тяжкими порушеннями мовлення за допомогою гри	221

Карнаух Л. П.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ І
САМООЦІНКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАТРИМКОЮ
ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ**

На сучасному етапі розвитку суспільства спостерігається значне збільшення кількості дітей із психічними порушеннями, а саме із затримкою психічного розвитку (50% від загальної кількості дітей з порушеннями). Тому мета статі полягає в дослідженні пізнавальних процесів і самооцінки дітей із затримкою психічного розвитку.

В результаті проведеного теоретичного дослідження, нами визначено, що затримка психічного розвитку – це порушення діяльності психічних процесів, яке проявляється затримкою розвитку мовлення, уваги, пам'яті, мислення, емоційно-вольової сфери від загально прийнятих типологічних вікових норм.

Проаналізуємо особливості психічних процесів у дітей із затримкою психічного розвитку. Зокрема, увага характеризується наступними особливостями: нестійкість уваги, знижена концентрація, зниження обсягу уваги, понижена вибірковість уваги, понижений розподіл уваги, підвищене відволікання.

Ступінь сформованості просторових уявлень і їх використання в діяльності характеризує важливу складову розвитку дитини – основу внутрішнього плану діяльності. Сприйняття простору є складним поліфункціональним процесом, що включає такі складові, як цілісність поля зору, гострота зору, окомір. Сприйняття простору неможливе без утворення систем зв'язку між зоровим, слуховим і руховим аналізаторами.

У дітей із затримкою психічного розвитку часто спостерігаються утруднення в право- і лівоорієнтації. У дітей також порушене орієнтування в просторі. Це негативно позначається на формуванні графічних навичок, письма і читання.

Відхилення в розвитку пам'яті є характерними для дітей із затримкою психічного розвитку. Відмінною особливістю недоліків пам'яті при ЗПР є те, що можуть страждати лише окремі її види при збереженні інших.

При цілеспрямованій корекційній роботі з розвитку спеціальних прийомів запам'ятовування, розвитку пізнавальної активності і саморегуляції можливе істотне поліпшення мнемічної діяльності дітей із ЗПР.

Одна з психологічних особливостей дітей із ЗПР полягає в відставанні в розвитку мислення. Воно виявляється зазвичай під час вирішення завдань, що на словесно-логічного мислення. Найменше у них відстає в розвитку наочно-дійове мислення.

Діти із затримкою психічного розвитку, що навчаються в спеціальних школах або спеціальних класах, до IV класу починають вирішувати завдання наочно-дійового характеру на рівні їх однолітків, що нормально розвиваються. Однак ті завдання, що пов'язані з використанням словесно-логічного мислення, вирішуються дітьми даної групи на нижчому рівні.

Усвідомлення дітьми свого дефекту відбувається в міру дорослішання в старшому дошкільному віці і породжує формування заниженої самооцінки. Діти відчувають свою неповноцінність в розвитку, порівнюють себе із здоровими однолітками, мають низькі комунікативні навички, тому закриваються в собі. Діти із ЗПР, що мають неадекватну самооцінку, потребують значної уваги з боку психолога. Психолог повинен розробити програму психокорекції, яка полягає не тільки у роботі з дитиною, а й в тісній співпраці з батьками, педагогами навчального закладу.

Для діагностики самооцінки дітей із ЗПР використовуємо методику «сходинок», яка полягає в тому, що дитині показують намальовані на папері сім сходинок і пояснюють завдання: «На трьох нижніх сходинок знаходяться погані діти (чим нижче, тим гірші), на середніх сходинок – не погані і не хороші, а на трьох верхніх сходинок – хороші діти (чим вище, тим кращі)». Кожна сходинка має, тим самим, певну змістову характеристику. Дитина повинна поставити себе на одну зі сходинок і обґрунтувати свій вибір.

Методика обстеження показала, що велика кількість дітей має саме занижену самооцінку, невпевненість у собі та невідповідність вимогам дорослих. Корекційну роботу з дітьми слід проводити шляхом залучення дітей до театралізованої діяльності. Театралізовані ігри позитивно впливають на емоційну сферу дитини, вони акумулюють життєву мудрість, оптимізм, енергію народу. Театр – це високий рівень естетичного виховання, адже він поєднує в собі впливи музики, танцю, пластики, мовлення та образотворчого мистецтва. Театралізовані ігри приносять величезну користь для морального виховання, становлення характеру дитини, прищеплення їй найкращих рис, що сприяють підвищенню самооцінки.

Робота з дітьми проводиться систематично й послідовно з поступовим ознайомленням дошкільників зі сценарієм вистави, вивченням слів героїв та вправлінням їх в оволодінні вміннями й навичками, необхідними для проведення театралізації. Тривалість дитячої діяльності визначається поставленими завданнями, активною дитячою працездатністю, зумовленою віковими та індивідуальними особливостями.

Отже, можна з впевненістю сказати, що театралізована діяльність дітей із затримкою психічного розвитку забезпечує ефективний розвиток пізнавальних процесів, сприяє нормалізації емоційного стану дитини, формуванню адекватної самооцінки

Список використаних джерел:

1. Шурхал В. М. Корекція психічних процесів у навчально-виховній діяльності дітей із ЗПР : урок-гра. Дитина з особливими потребами. Інклюзивна освіта. Дефектологія. Корекційна педагогіка. 2015. № 6. С. 27–29.
2. Яценко. Т. Психологічна корекція. Психолог. 2015. № 9–10. С. 5–7.